

Inhoud

1	Verkenning van het terrein	9
1.1	Blijvende vragen	9
1.2	Vormen van massaal geweld	11
1.3	Opzet van het boek	14
2	Beleid en oorlog	16
2.1	Leiderschap	16
2.2	Informatie en misleiding	20
2.3	Leren van de geschiedenis	21
2.4	Diplomatie	23
2.5	De vorming van het buitenlands beleid	25
3	Mens en oorlog	30
3.1	Oorlogvoering als extreem gedrag	30
3.2	'Mannen houden van vechten'	37
3.3	De druk van de groeiende bevolking	38
3.4	Jonge mannen zonder passend werk	39
4	Cultuur en oorlog	42
4.1	Militarisme en oorlogscultuur	42
4.2	Motieven voor oorlogen	45
4.3	Drie visies	47
4.4	Het 'realisme' van de macht	47
4.5	Pacifisme en geweldloos verzet	50
4.6	De 'rechtvaardige oorlog'	56
4.7	Een ethische internationale politiek	60

5	Macht en oorlog	63
5.1	Internationale anarchie en chaos	63
5.2	Democratie en oorlog	67
5.3	Dictatuur en geweld	69
5.4	Falende staten	71
5.5	Genocide en democide	73
5.6	Verdwijningen	80
5.7	Terrorisme	81
6	Ongelijkheid en oorlog	87
6.1	Ongelijke verdeling van welvaart	87
6.2	Ongelijke verdeling van macht	92
6.3	Imperialisme	94
6.4	Opkomst en ondergang van grote machten	96
7	Conflict en oorlog	100
7.1	De wereldpolitiek: een toestand van oorlog?	100
7.2	De statistiek van dodelijke twisten	100
7.3	Het internationale systeem	103
7.4	Territoriale conflicten	103
7.5	Ideologische conflicten	104
7.6	Religieuze en culturele conflicten	105
7.7	Etnische conflicten	107
7.8	Politieke uitsluiting	109
7.9	Samenvallende tegenstellingen	111
7.10	Het scenario van onverdraagzaamheid	113
8	Samenwerking als weg naar vrede	116
8.1	Globalisering	116
8.2	Concurrentie, conflict of coöperatie	117
8.3	Idealisme en realisme rond Europa	119
8.4	Idealisme en realisme rond de Verenigde Naties	124
8.5	Versterking van de Verenigde Naties	128
8.6	De rechten van de mens	131

9	Andere wegen naar vrede	138
9.1	Machtsevenwicht	138
9.2	Wapenbeheersing	139
9.3	Vredesmachten en humanitaire interventie	146
9.4	De VN en ontwikkelingssamenwerking	150
10	De politiek en de dood	153
10.1	Overzicht	153
10.2	Uitzicht	159
	Eindnoten	165
	Literatuur	169
	Register	179